

Міністерство освіти і науки України

Сумський державний університет

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

На тему: «УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ
ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ»

Виконав студент 4 курсу, групи ОПз-71с

Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Крещік Антон Сергійович

Керівник: к.е.н., ст.викладач Височина А.В.

Суми – 2021 рік

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційної бакалаврської роботи на тему
«Удосконалення системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні у
контексті євроінтеграції»
студента групи ОПз-71с
Крещіка Антона Сергійовича

Актуальність дипломної роботи зумовлена низькою соціальною функцією чинного механізму оподаткування фізичних осіб, що проявляється у рівні розподілу доходів різних соціальних груп. Тому дослідження методики і організації обліку та оцінювання податку на доходи громадян в сучасних трансформаційних умовах вітчизняного законодавства і європейського досвіду є особливо актуальною, оскільки ефективність податкового механізму безпосередньо пов'язана із ступенем задоволення соціальних потреб.

Метою роботи є комплексне дослідження теоретичних та практичних засад оподаткування податком на доходи фізичних осіб, а також розробка пропозицій щодо реформування оподаткування цим податком в умовах євроінтеграційних процесів.

Об'єктом дослідження є організаційно-функціональний механізм справляння податку на доходи фізичних осіб в Україні. Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних аспектів щодо оподаткування податку на доходи в Україні з врахуванням його європейського досвіду.

Методологічну основу дослідження становлять спеціальні та загальнонаукові методи, а саме: аналіз і синтез, індукція й дедукція, методи статистичного, кореляційно-регресійного аналізу.

Інформаційну базу дослідження формують Податковий кодекс України, статистична звітність Державної служби статистики України,

Державної казначейської служби України, вітчизняні та зарубіжні наукові публікації, аналітичні звіти та ін.

Результати вдосконалення системи оподаткування податку на доходи фізичних осіб в Україні полягають у наступному:

- проаналізовано та узагальнено практику оподаткування податку на доходи громадян в країнах європейського союзу та в Україні в цілому;
- формалізації релевантних факторів впливу на цільові параметри розвитку податку на доходи фізичних осіб в Україні, а також силу і напрямок їх взаємозв'язку на основі використання регресійного аналізу;
- встановлено основні проблеми функціонування на доходи фізичних осіб;
- розроблено пропозиції щодо удосконалення системи оподаткування податку на доходи фізичних осіб в Україні з урахуванням закордонного досвіду.

Одержані результати можуть бути використані для подальшого вдосконалення системи оподаткування фізичних осіб в Україні, підвищенням рівня життя населення та досягнення соціальної справедливості в суспільстві. Ключові слова: Податок на доходи фізичних осіб, податкове навантаження, бюджет, заробітна плата, соціальна функція, ставка.

Ключові слова: податкове навантаження, бюджет, заробітна плата, соціальна функція, ставки, податок на доходи фізичних осіб, кодекс, євроінтеграція.

Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 44 сторінках, зокрема список використаних джерел із 39 найменувань, розміщений на 4 сторінках. Робота містить 8 таблиць, 5 рисунків, а також 2 додатків.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи – 2021 рік.

Рік захисту роботи – 2021 рік.

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
к.е.н., доцент
_____ Ю.С. Серпенінова
“ ___ ” _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА
на здобуття ступеню “бакалавр”
з спеціальності 071 "Облік і оподаткування"
студенту 4 курсу, групи ОПз-71с

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи _____

 - затверджена наказом по університету від «12» квітня 2021 року № 0172-VI
 2. Термін подання студентом закінченої роботи «17» червня 2021 року
 3. Мета кваліфікаційної роботи _____

 4. Об'єкт дослідження _____

 5. Предмет дослідження _____

 6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах _____

 7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети
- Розділ 1 _____

- (назва – термін подання)
- У розділі 1 _____

- (зміст конкретних завдань до розділу, які повинен виконати студент)
- Розділ 2 _____

- (назва – термін подання)

У розділі 2 _____

(зміст конкретних завдань до розділу, які має виконати студент)

Розділ 3 _____
(назва – термін подання)

У розділі 3 _____

(зміст конкретних завдань до розділу, які повинен виконати студент)

8. Консультації з роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1			
2			
3			

9. Дата видачі завдання: «___» _____ 20__ року

Керівник кваліфікаційної роботи _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Завдання до виконання одержав _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ	9
1.1 Економічна сутність податку на доходи фізичних осіб	9
1.2 Місце податку на доходи фізичних осіб у системі прямих податків..	13
1.3 Особливості оподаткування податку на доходи фізичних осіб в європейських країнах.....	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ	21
2.1. Аналіз тенденцій оподаткування доходів фізичних осіб в Україні.....	21
2.2 Аналіз закордонного досвіду оподаткування громадян	27
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ.....	31
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	39
ДОДАТКИ.....	43

ВСТУП

На сьогоднішній день у структурі податкової системи будь-якої країни світу важливе місце займає податок на доходи фізичних осіб, адже він є основним інструментом перерозподілу створеної в країні вартості між різними верствами населення, а тому виконує не лише важливу фіскальну, а соціальну та регулюючі функції. Податок на доходи фізичних осіб є елементом системи прямого оподаткування, який в нашій країні за останні тридцять років зазнав суттєвих трансформацій, спираючись у певні періоди як на прогресивну, так і пропорційну систему оподаткування.

Актуальність обраної теми дослідження полягає в тому, що в умовах євроінтеграційного вектору розвитку вітчизняної економіки виникає об'єктивна необхідність усестороннього дослідження організаційно-функціональних засад справляння податку на доходи фізичних осіб в Україні та їх синхронізації і адаптації до кращих європейських практик. Важливість вирішення цих питань є особливо нагальною, адже вітчизняна практика справляння цього податку базується на архаїчних засадах, котрі не відповідають європейським трендам, що підтверджує необхідність подальших емпіричних та теоретичних дослідження з метою удосконалення системи оподаткування доходів громадян в Україні з урахуванням передового світового та насамперед європейського досвіду.

Метою роботи є комплексне дослідження теоретичних та практичних засад оподаткування податком на доходи фізичних осіб, а також розробка пропозицій щодо реформування оподаткування цим податком в умовах євроінтеграційних процесів.

Завдання дипломної роботи полягають у наступному:

- визначення основних етапів розвитку та еволюції оподаткування громадян в Україні та світі;
- аналіз закордонного досвіду сплати, становлення і розвитку податку на доходи фізичних осіб;

- визначення організаційно-функціональних особливостей цього податку;
- аналіз тенденцій зміни надходжень від податку на доходи фізичних осіб в Україні та в країнах Європейського Союзу;
- визначення найбільш релевантних факторів впливу на надходження від податку на доходи фізичних осіб на засадах регресійного аналізу;
- виявлення основних проблем оподаткування доходів громадян;
- визначення шляхів удосконалення податку на доходи фізичних осіб в Україні з урахуванням передового європейського досвіду.

Об'єктом дослідження є організаційно-функціональний механізм справляння податку на доходи фізичних осіб в Україні.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних аспектів щодо оподаткування податку на доходи в Україні з урахуванням його європейського досвіду.

Методологічну основу дослідження становлять спеціальні та загальнонаукові методи, а саме: аналіз і синтез, індукція й дедукція, методи статистичного, кореляційно-регресійного аналізу.

Інформаційною базою дослідження є Податковий кодекс України, статистична звітність Державної служби статистики, Казначейства, вітчизняні та закордонні наукові публікації з питань оподаткування, аналітичні звіти.

РОЗДІЛІ

ТЕОРЕТИКО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

1.1 Економічна сутність податку на доходи фізичних осіб

У сучасній ринковій економіці, для підвищення ефективності надходжень податків до бюджету та покращення рівня конкурентоспроможності держави використовують безперервний пошук нових форм введення оптимізації податкових надходжень. Одним із дієвих методів є оподаткування доходів фізичних осіб, адже він є одним із вагомих джерел формування ресурсі держави, а також виступає суттєвим важелем соціально-економічних процесів. За допомогою цього податку держава значно впливає на рівень доходів і накопичень громадян. Податок на доходи фізичних осіб є регулятором, який перерозподіляє кошти громадян, і це в свою чергу формує певні зв'язки платників з державою. У міжнародному контексті податок на доходи (Individual Income Tax) розшифровується як податок, який справляється із заробітної плати, дивідендів, відсотків та інших доходів, які людина отримує протягом року. Перше поняття оподаткування громадян у світовій практиці з'явилася у 10 р. н.е. в Китаї. Він складав 10 % від доходів робочого класу, які працювали на державній службі або служили при дворі імператора.

Перші згадки про оподаткування громадян у середньовіччі з'явилися в італійських містах-республіках. У збирачів податків на той час була необмежена влада, так як вони самі визначали суми податків, які повинні заплатити люди. В свою чергу, такі дії призвели до корупції. В 1799 році у Великобританії вперше з'явився податок на доходи фізичних осіб, який мав вид схожий на сучасний. Після введення податку очіувалося повного наповнення державного бюджету держав, проте все це закінчилося його відміною, так як податок не зміг покрити навіть 5% витрат. Тільки в 1842

році він остаточно закріпився в податковій системі Великобританії. У США оподаткування громадян з'явилося у 1643 році під час появи нової Плімутській колонії, де цей податок справляли за допомогою прогресивних ставок. У США, як і у Великобританії податок на прибуток з фізичних осіб вводився під час воєнних дій, а тому мав тимчасовий характер. Офіційне впровадження податку відбулося у 1861 році під час Громадянської війни. Ставки склали 3% і 5% від доходу громадян. Після закінчення війни Конгрес США відмінив дію закону. Саме розвиток товарно-грошових відносин, а також впровадження нового етапу бухгалтерського обліку, зміна натурального обміну на грошовий, призвело до оподаткування доходів. Тільки після першої світової війни оподаткування почало набувати сучасного вигляду, а саме переходу світової економіки до ринкових відносин з існуванням демократії. Що стосується України, то на рисунку 1.1 зображено основні етапи розвитку податку на доходи фізичних осіб.

I етап (1990-1993 роки)	Характерне податку лише з громадян України та його поділ на основний та додатковий. Платники податку, , поділялися на окремі групи та категорії. Утримання відбувалося відповідно до визначених категорій та груп платників в сумі на одиницю оподаткування, у
II етап (1993-2003 роки)	У зв'язку з введенням в дію норм Декрету Кабінету Міністрів України «Про прибутковий податок з громадян» типовим для цього періоду є стягнення податку з громадян резидентів. Також додалася залежність від характеру отриманого доходу
III етап (2004-2010 роки)	У зв'язку з введенням в дію Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» відбулося значне зменшення податкового навантаження та збільшення бази оподаткування. Також були запроваджені податкові соціальні пільги та податковий кредит.
IV етап (2011-2015 роки)	Особливе значення відіграє прийняття Податкового кодексу України. Відповідно до його положень, прибутковий податок перетворюється на ПДФО, податковий кредит замінюється податковою знижкою, відбулося запровадження малопрогресивної шкали ставок податку
V етап (2016 до тепер)	Прийнятий Закон України № 909-VIII від 24.12.2015 р, ставки податку замінюється на пропорційну ставку (18%). Також в Україні починається курс на децентралізацію. Підвищення ролі ПДФО в об'єднанні територій та джерела фінансування ОТГ

Рисунок 1.1– Етапи становлення ПДФО України [29]

Наразі розвиток податку відбувається під впливом політичних та економічних факторів. Україна приділяє розвитку податкам особливе значення щодо вирішення соціальних питань суспільства. Оподаткування фізичних осіб є важливим важелем для вирішення завдань соціальної політики, яка надає гідний рівень життя населенню та є найефективнішим способом забезпечення соціальної справедливості.

Розвитком категорії податку на доходи його стабільністю і значимістю для держави розглянуті в науковій літературі вітчизняних і зарубіжних науковців. Сутність доходів громадян писали у своїх роботах вчені: т Дж. Р. Хікса, М.Г. Назаров, П. В. Савченко, І. В. Шевчук, Є. П. Качанта багато інших.

Сучасними науковцями було проведено аналіз категорії «дохід», проте досі виникають незрозуміння в його сутності. На рисунку 1.2 зображено аналіз розкриття сутності доходу у сучасній довідковій літературі.

Податки: довідник- словник	сума будь-яких коштів, вартість матеріального й нематеріального майна, інших активів, що мають вартість, у т.ч. цінних паперів або деривативів, одержаних платником податку у власність або нарахованих на його користь, чи набутих незаконним шляхом
Економічний словник	потік заробітної плати, відсотків, дивідендів та інших надходжень, отриманих індивідом чи суб'єктом господарювання протягом визначеного терміну
Економічна енциклопедія	сума прибутку і заробітної плати працівника; грошові й натуральні (у грошовій одиниці) доходи громадян з різних джерел
Великий тлумачний словник	гроші або матеріальні цінності, одержувані державою, юридичною або фізичною особою внаслідок будь-якої діяльності (виробничої, комерційної, посередницької і т. ін.)
Великий бухгалтерський словник	грошові або інші цінності, одержувані в результаті будь-якої діяльності; результат виробничо-господарської діяльності, одержуваний як різниця між вартістю реалізованої товари/послуг і

Рисунок 1.2 - Визначення поняття «дохід» у довідковій літературі

Джерело: складено за даними [18]

Проаналізувавши рисунок 1.2 видно, що деякі джерела мають однакове визначення та надають загальне трактування доходу, тобто включають до нього і прибуток. Багато понять схилиються до концепції розширеного доходу із певними факторами, такі як потреби людини, її потенціал та модель поведінки.

Також, не сформовано єдиної загальноприйнятої класифікації критеріїв доходу. Визначення доходу в першу чергу залежить від цілей, аналізу та практичних завдань. Тому, у таблиці 1.1 наведено визначення доходу вітчизняними науковцями.

Таблиця 1.1 – Наукові підходи визначення поняття «дохід»

Джерело	Визначення
П.В Савченко[17]	Надходження, які представлені у грошовій та натуральній формі за певний визначений проміжок часу, які використовуються виключно фізичними особами з метою споживання.
А.П Румянцев, В.О Паламарчук[14]	Сума грошей, отримана фізичними особами протягом року у вигляді заробітної плати, доходів від власності, відсотків, дивідендів тощо.
І.В Шевчук[17]	Дохід, отриманий шляхом коригування сум податкових вилучень та зменшення на суму неоподаткованого мінімуму або пільг
К.І Швабій[32]	Сукупні надходження, що виникають у процесі ціноутворення, з урахуванням всіх затрат.
С.М Панчишин, Н.М Холод[16]	Надходження, отримані у вигляді натуральних та грошових формах, отриманий за певний проміжок часу

Джерело: складено за даними [17,14,32,16]

Проаналізувавши таблицю 1.1 , можна з впевненістю сказати, що дохід, як об'єкт оподаткування податком на доходи фізичних осіб- загальний обсяг надходжень представлений у грошовій або натуральній формах, отриманий фізичною особою протягом певного проміжку часу, використаний з метою споживання і накопичення.

Отже, еволюція податку на доходи фізичних осіб пройшла тяжкий етап становлення: від примусового стягнення з людей і до якісного формування податкової системи в оподаткуванні фізичних осіб. Тривале поневолення

громадян в різних державах світу спричинив історичний розвиток оподаткування населення.

1.2 Місце податку на доходи фізичних осіб у системі прямих податків

На сьогодні в державі кожної країни світу першочергову роль відіграють прямі податки. Вони формують не лише доходи і витрати бюджету, а й виступають головним важелем в залученні інвестицій держави, підтримки стабільності та розвитку. Ще 05.07.991 року вперше було прийнято закон про прибутковий податок, саме він вперше поклав початок розвитку та оподаткування доходів громадян. З 1992 по 2004 рік введений Декрет, який повною мірою стосувався аналізованого податку, саме протягом даного періоду, відбувалися різкі зміни ставок прибуткового податку. Чинники, які сприяли змінам:

- швидка зміна, щодо розвитку ринкових відносин;
- вирівнювання доходів різних верств населення.

У 1995 році ставка податку з доходів громадян була змінена на прогресивну (таблиця 1.2). У таблиці 1.1 наведено ставку станом на 1 січня 1995 року [10].

Таблиця 1.2 – Прогресивна ставка податку на доходи фізичних осіб за 1995 рік.

Місячний сукупний оподатковуваний дохід	У неоподатковуваних мінімумах	Ставки і розміри податку
до 17 грн	До 1	Не обкладається
18 грн. – 85 грн.	1-5	10 % суми доходу, що перевищує розмір 1 неоподаткованого мінімуму
86 грн. – 170 грн	5-10	6 грн. 80 коп. + 15 % із суми, що перевищує 85 грн.
171 грн. – 1020 грн	10-60	19 грн. 55 коп. + 20 % із суми, що перевищує 170 грн.
1021 грн. – 1700 грн	60-100	189 грн. 55 коп. + 30 % із суми, що перевищує 1020 грн.
1701 грн. і вище	100 і більше	393 грн.55 коп + 40% із суми, що перевищує 1700 грн

Джерело: складено за даними [16]

Проаналізувавши таблицю 1.2, можна з впевненістю сказати, що механізм оподаткування доходів громадян протягом існування держави майже не змінювався. На сьогоднішній день не враховується сучасні тенденції та економічні тенденції розвитку країни, які створюються при формуванні доходів. Таким чином, виникають цілі, щодо формування нового сталого механізму оподаткування, який в свою чергу забезпечив би виконання фіскальної функції.

Складна економічна ситуація призвела до масової тінізації доходів. Така система потребувала максимальних змін, а тому в 2003 році в Україні було ухвалено новий закон. За допомогою цього законопроекту, було введено новий механізм справляння податку, який стосувався виключно кожного громадянина країни [10]

Отже, потрібно більш детально розглянути особливості сплати податку на доходи фізичних осіб в аспекті інших прямих податків, адже при обчисленні виникає певна незрозумілість і безліч питань. Прямі податки в Україні наведені на рис.1.3

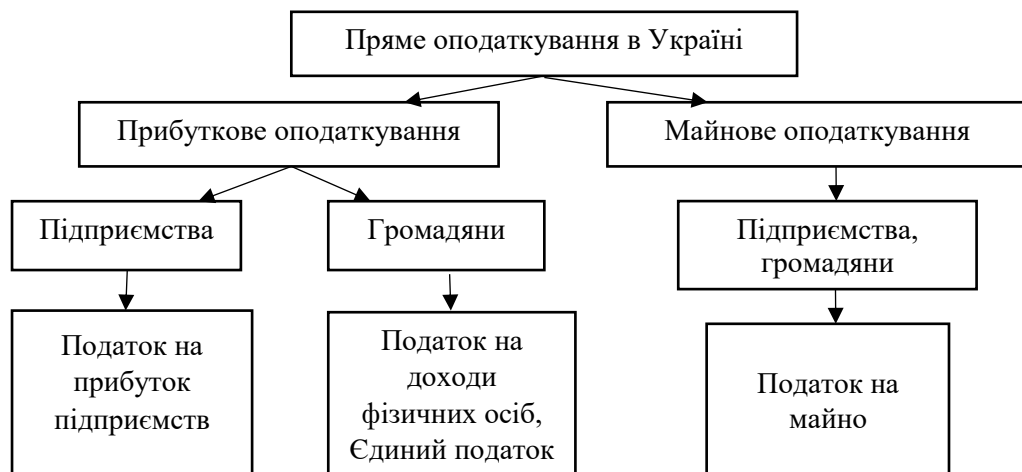

Рисунок 1.3 – Структура системи прямого оподаткування в Україні

Джерело: складено за даними [8]

Податок на доходи оподатковується згідно положень Податкового Кодексу України(ПКУ), а саме у IV розділі. Механізм справляння податку базується на основних елементах, які наведені на рисунку 1.4.

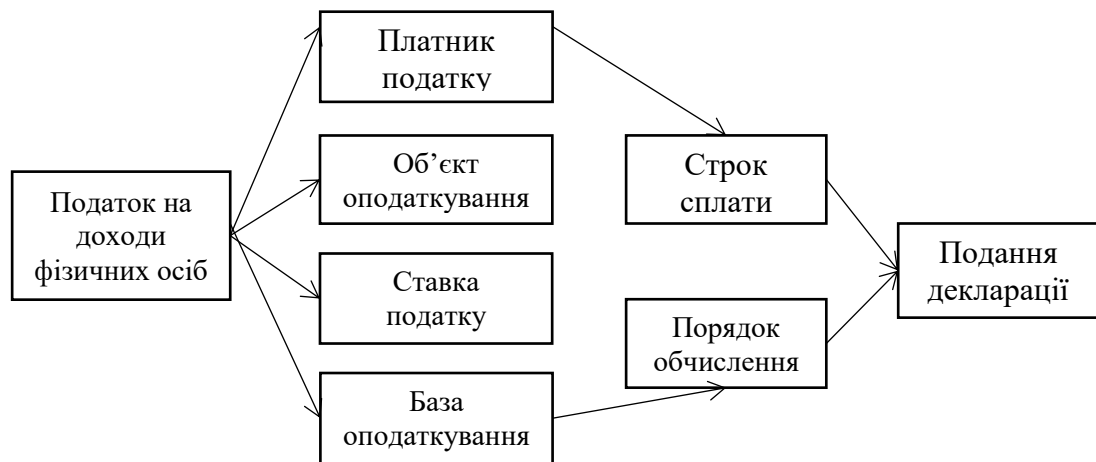

Рисунок 1.4 – Структура основних елементів податку на доходи фізичних осіб

Джерело: складено за даними [20]

Коли настає момент визначення платника, то відбувається поєднання двох принципів, а саме джерела походження і принципу резидентства. Відповідно до статі Податкового кодексу №162, встановлено, що платником податку можуть бути як резиденти так і нерезиденти.

Розміром загального доходу платника податку на доходи фізичних осіб виступає база оподаткування. Станом на початок 2021 року ставка оподаткування складає 18% від бази оподаткування, які існують у формі заробітної плати, різні винагороди, тощо[20].

Згідно податкового кодексу, якщо людина має пасивний дохід, то розмір ставки може дорівнювати 0%,5%,9%. Більш детальна інформація наведена у додатку Б. Наразі дохід, який підлягає оподаткуванню, платник податку на доходи фізичних осіб може зменшити, використавши для цього спеціальну пільгу, а саме ПСП(податкова соціальна пільга) [10].

Цю пільгу суб'єкт дослідження має право отримати лише в тому випадку, якщо розмір доходу в місяць не буде перевищувати граничну межу. Граничний дохід розраховується множенням розміру прожиткового мінімуму, який в 2021 році складає 2270 на коефіцієнт 1,4. Станом на 1 січня 2021 року відбулася зміна мінімальної заробітної плати і тепер становить 6

тис. грн. Відносно цьому граничний дохід складає 3180,00 грн. А це означає, що у більшості випадків ПСП на робітників застосовуватися не буде[11].

Випадки, коли можна отримати пільгу є робота на неповний робочий день, робота згідно трудовому графіку або працівник утримує двох дітей до 18 років. У 2021 році ПСП розраховується множенням мінімального прожиткового мінімуму н 50%. Звідси розмір ПСП складає 1131 грн. Розмір пільги для людей може змінюватися в залежності від категорії платників податку, які зображені на рисунку 1.5.

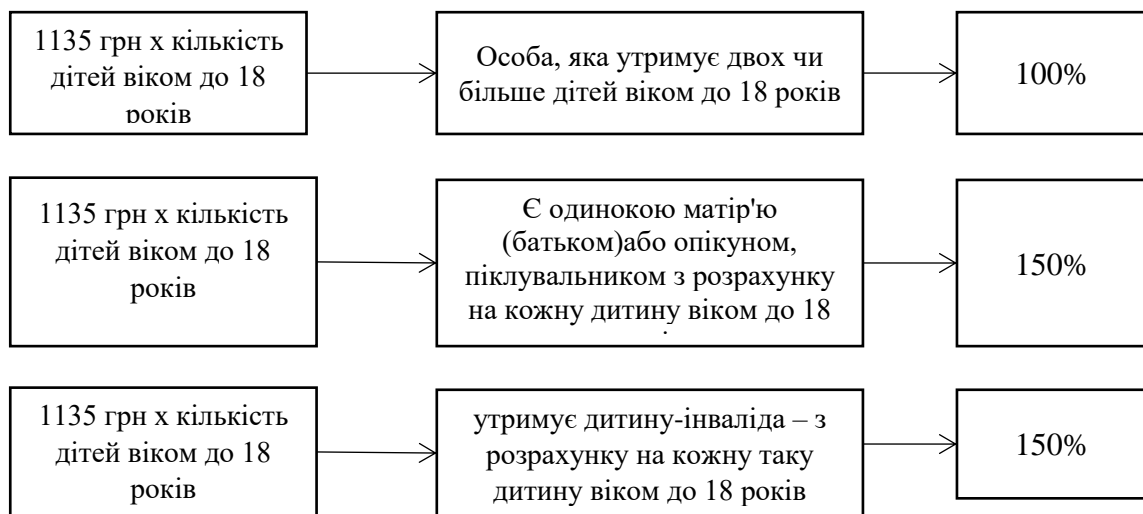

Рисунок 1.5 – Розмір ПСП для робітників, які утримують дітей в 2021 році
Джерело: складено за даними [11]

Податкова знижка (ПЗ) – це один елемент, що може застосовувати у своїй практиці платник податку на прибуток фізичних осіб. Відповідно до кодексу-це підтвердження вартості витрат, в документальній формі, на яку платник може зменшити дохід протягом звітного періоду, представлену у вигляді заробітної плати. У податковій декларації відображаються підстави щодо нарахування такої знижки[21].

Користуватися ПЗ може лише платник податку, який є виключно резидентом України. Сума знижки не повинна перевищувати суму оподаткованого доходу, яка була отримана у вигляді заробітної плати. Перенесення права використовувати знижку у наступному звітному році заборонено податковим кодексом України[8].

На сьогоднішній день, часто податок на доходи фізичних осіб сплачує податковий агент. Строки сплати податковим агентом податку на доходи до бюджету України детально зображено рисунку 1.6.

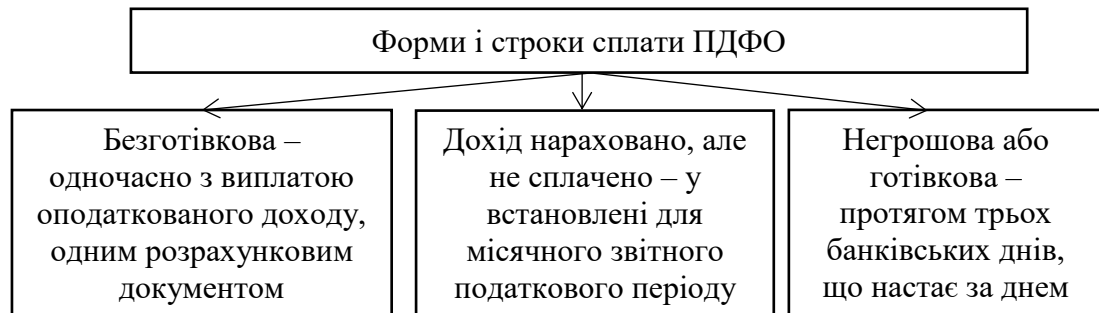

Рисунок 1.6 – Строки сплати податку на доходи фізичних осіб податковими агентами

Джерело: складено за даними [21]

Отже, податок на доходи формується з урахуванням багатьох елементів і факторів. Він суворо регламентується Податковим кодексом України. Можна з впевненістю сказати, що податкова система країни потребує доповнень та змін.

1.3 Особливості оподаткування податку на доходи фізичних осіб в європейських країнах

Під впливом нових інтеграційних процесів, відбулося реформування сучасних інститутів влади різних країн світу, тому на сьогодні залишається важливим розгляд закордонного досвіду оподаткування доходів громадян. В період реформування стає доречним застосування практики різних держав світу, адже податкові системи країн світу призвели соціально-економічного зростанню держави.

Закордоном, суттєво відрізняються підходи щодо платників податку. Це спричинено високим рівнем демократії та суспільними нормами, які значною мірою впливають на організацію фіскальної політики, яка спрямована на врегулювання соціально-економічних питань. Це призводить

до того, що наповнення державного бюджету коштами відходить на другий план. Для створення ефективної податкової системи в світі існують вимоги, які є обов'язковими для дотримання, адже вони є найважливішою умовою щодо інтеграції в світову економіку, а саме:

- введення єдиного загального кодексу оподаткування для суб'єктів;
- категорична відмова від податків, метою яких є обмеження в міжнародній торгівлі;
- введення субсидій.

В податкових системах розвинутих країн світу застосовують «граничний дохід» – мінімальний розмір доходу, з якого сплачується аналізований податок. В Україні цей показник називається неоподаткований мінімум доходів громадян. Він прямо залежить від певних факторів, таких як: сімейний стан. Причини та спосіб оподаткування, тощо. У таблиці 1.3 наведена середня величина неоподаткованого мінімум доходів в Європейських країнах [20].

Таблиця 1.3 – Сума граничного неоподаткованого доходу у відношенні до рівня мінімальної заробітної плати, євро/рік

Країна	Неоподаткований мінімум	Мінімальна ЗП у євро/рік	Відшкодування
США	7630	11700	65,21%
Великобританія	11000	18996	57,91%
Німеччина	9408	19008	49,49%
Греція	1900	9096	20,89%
Естонія	6000	7008	85,62%
Чехія	974	6552	14,87

Джерело: складено за даними [38]

З таблиці 1.3 видно, в таких країнах як США, Естонія, Великобританія, Франція середня величина з податку на доходи фізичних осіб може складати від 30%-85% від середнього розміру заробітної плати. У Греції – 21%, в

свою чергу у Чехії – 15%. В Україні показник становить менше 1% від однієї мінімальної заробітної плати[39]. Через це більшість людей нашої країни не можуть задовільнити мінімальні потреби. В свою чергу закордоном після сплати податків залишаються кошти для задоволення необхідних для життя потреб. Важливий аспект щодо функціонування податку на доходи фізичних осіб є необхідність розглянути ставки розвинутих країн світу (табл.1.4).

Таблиця 1.4 – Ставки податку на прибуток в країнах світу станом на 01.01.2021 рік

Країни з пропорційною шкалою		Країна з прогресивною шкалою	
Країни	Ставки	Країни	Ставки
Україна	18	США	0-37
Угорщина	15	Німеччина	14-47,5
Чехія	15	Японія	5-50
Росія	13	Італія	23-43
Болгарія	10	Великобританія	0-45
Латвія	23	Швеція	0-57
Естонія	20	Данія	38-56,5

Джерело: складено за даними [38]

В країнах з найбільш розвинутим рівнем життя використовують прогресивну ставку оподаткування, так як розмір ставки повною мірою залежить від сум отриманого людиною протягом податкового періоду доходу. Прогресивна ставка оподаткування застосовується для досягнення соціально-економічної справедливості.

Сплата податку на доходи відбувається в європейських країнах за допомогою двох основних способів, а саме : утримання із джерел і декларування. Станом на 1 січня 2021 рік найскладнішими системами оподаткування в світі є США, Франція, Данія. Ці країни мають різні види і схеми щодо оподаткування фізичних осіб[39].

У США податок на доходи становить приблизно 40% від основного потоку надходжень до бюджету. Податок поділений на три види -

федеральний, місцевий, штатний. Індивідуальний податок розраховується шляхом вирахування з доходу неоподаткованого мінімуму[39].

Отже, в зарубіжних країнах підхід до платників податків суттєво відрізняється від вітчизняних реалій, а системи оподаткування у більшості випадків базуються на усвідомленні кожного громадянина свого обов'язку зі сплати податків та своєї ролі у розвитку держави. Оподаткування в розвинених зарубіжних країнах, як і у нашій країні, розглядається важливе джерело по наповненню державного бюджету та як інструмент перерозподілу доходів для соціального врівноваження різних категорій населення, але є більш демократичним та соціально спрямованим. В умовах реформування та трансформації в країні стає актуальним питання розгляду закордонного досвіду оподаткування доходів громадян, могло б сприяти зростанню рівня соціально-економічного розвитку, зменшенню соціальної нерівності та підвищенню фіскальної ролі ПДФО в Україні.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

2.1. Аналіз тенденцій оподаткування доходів фізичних осіб в Україні

На сьогодні, тенденції розвитку податку на доходи фізичних осіб є найбільш актуальним. Цей податок, як і інші прямі податки вступає важливим інструментом державного регулювання розвитку суспільства. З'ясувати, як податкові інструменти впливають на доходи держави і громадян необхідно за допомогою повного аналізу статистичних показників, які допоможуть виявити суттєві проблеми. Для того щоб оцінити значимість податку на доходи для бюджету країни доцільно в першу чергу розглянути аналіз розподілу податку між різними рівнями (рис 1.2)

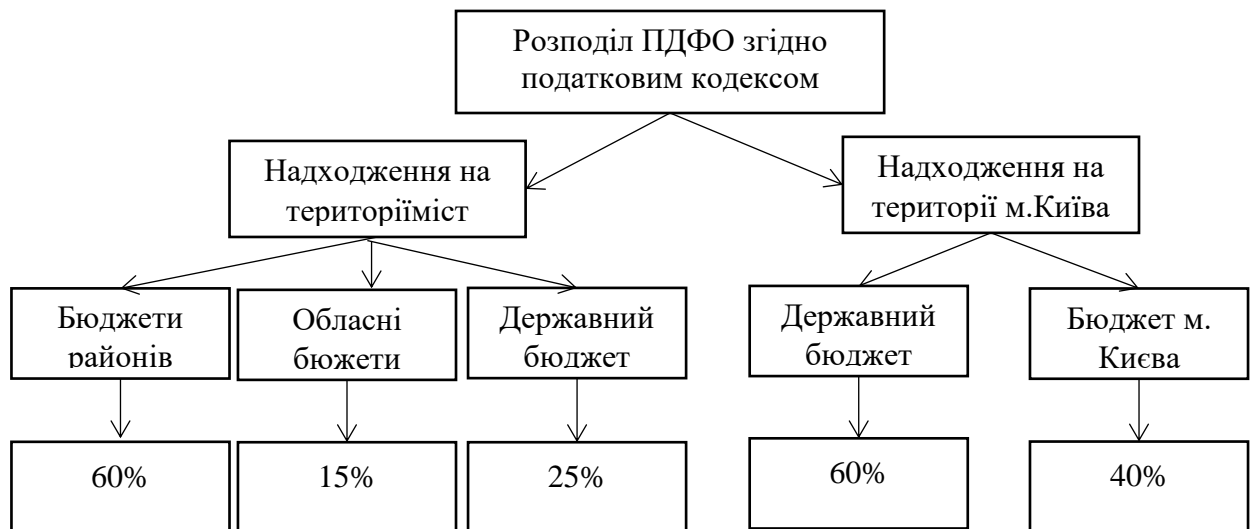

Рисунок 2.1 – Розподіл податку на доходи фізичних осіб між бюджетами станом на 1 січня 2021 року

Джерело: складено автором на основі [10]

Аналіз даних свідчить, що найбільший розподіл податку на доходи поступає на бюджети районів, а найменше від обласних центрів. Місто Київ окремо сплачує державі податок на доходи у відношенні 60% потрапляє до Державного бюджету і 40% на розвиток м. Києва.

Важливим джерелом формування державного бюджету України є податкові надходження, які допомагають країні бути економічно-стабільною та конкурувати в рівні розвитку з іншими країнами світу. На рисунку 2.2 детально зображено частку податкових надходжень, які протягом року надходять до Зведеного бюджету [5].

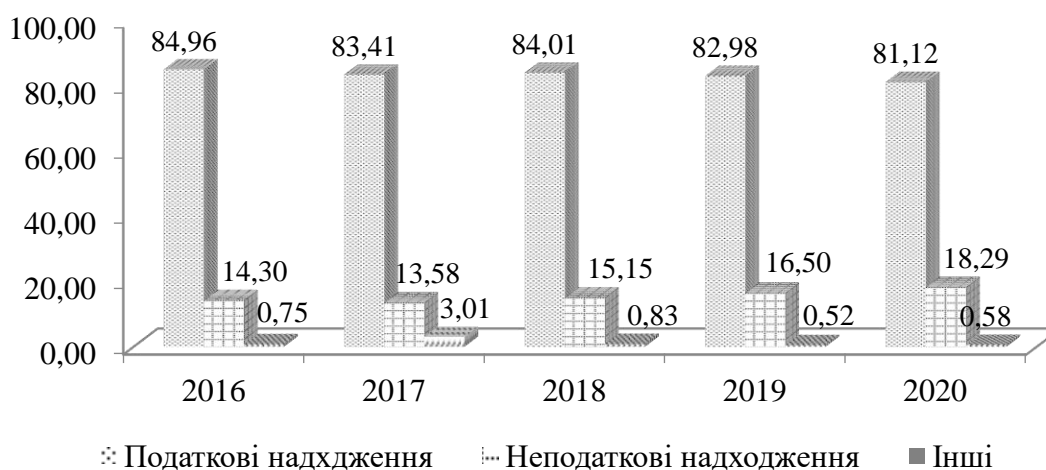

Рисунок 2.2 – Динаміка надходжень до Зведеного бюджету України протягом 2016-2020 рр.

Джерело: складено та розраховано автором[5]

Проаналізувавши рисунок 2.2, видно, що найбільша питома вага у формуванні Зведеного бюджету України формується від податкових надходжень. Протягом 2016 – 2020 року частка залишалася відносно стабільною. Станом на 2020 рік частка складає 81,12%.

Кожна країна формує індивідуальну систему оподаткування доходів населення з визначеними законодавством об'єктом, базою оподаткування, системою податкових пільг і ставок. Однак, різне ставлення до платників податків на доходи фізичних осіб в Україні та в іноземних державах, що знаходить своє відображення у фіскальній політиці держави.

Аналіз структури доходів Зведеного бюджету зможе повністю показати відсоток надходжень від різних податків. За допомогою цього зможемо оцінити ефективність справляння податків в Україні(таблиця 2.1)

Аналіз даних з таблиці 2.1 показав, що податки відіграють в державі дуже важливу фінансову роль. Вони складають більшу частину Зведеного бюджету. За останні п'ять років частка надходжень мала тенденцію до збільшення. Серед всіх податків податок на доходи займає друге місце по надходженню до бюджету. Перше місце залишає собі податок на додану вартість, який у 2020 році склав 33,1 % від загальних надходжень.

Таблиця 2.1 – Структура податкових надходжень Зведеного бюджету України з 2016-2020 рр.

Вид надходження	Рік				
	2016	2017	2018	2019	2020
Податкові надходження до зведеного бюджету України, %	84,96	83,41	84,01	82,98	81,12
Податок на доходи фізичних осіб, %	17,73	18,26	19,41	21,36	24,1
Податок на прибуток підприємства, %	7,69	7,22	8,97	9,1	9,6
ПДВ, %	30,09	30,88	31,62	29,36	33,1
Акцизний податок, %	11,51	11,35	10,7	10,14	11,0
Інші податки та збори, %	0,64	0,46	0,42	0,47	0,52
Неподаткові надходження, %	16,02	15,18	16,27	16,5	16,9

Джерело: складено автором на основі [16, 17, 18, 19, 20]

Одним із найважливіших джерел формування державного та місцевого бюджетів України належить податку на доходи фізичних осіб. У 2020 році сума податку, яка надійшла до зведеного бюджету складає 295772 млн грн. З цих грошей більше 50% відсотків надійшло до місцевих бюджетів – 184469 млн. грн і 111303 млн. грн – до Державного бюджету.

На рисунку 2.3 зображено детальний розподіл аналізованого податку. Аналізуючи відображені дані на рисунку 2.3 видно, що частка доходів у Державному бюджеті протягом 2016-2020 року має тенденцію до збільшення. Так, станом на 2020 рік спостерігається максимальний показник частки податку на доходи фізичних осіб у податкових надходження у Державному бюджеті, який складає 14,20%, а це на 4,2% відсотка більше порівняно з 2016 роком. Одним із факторів впливу можна вважати той факт,

що податок на доходи має суттєвий фіскальний потенціал, а зростання частки зазначеного податку пояснюється розробкою та впровадженням реформ місцевого і державного рівнів.

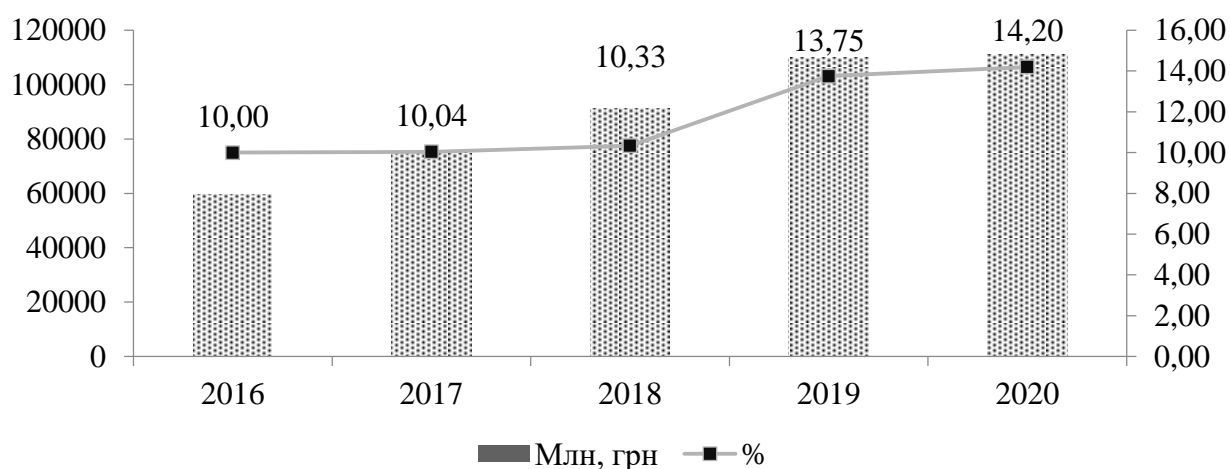

Рисунок 2.3 – Динаміка частки податку на доходи фізичних осіб у Державному бюджеті України за період з 2016 – 2020 рік

Джерело: складено автором на основі [6]

Податок на доходи, станом на 2021 рік залишається найбільшим прогресивним податком, який крім Державного бюджету наповнює й місцеві. Швидкі темпи збільшення даного податку зумовлені стабільним темпом зростання доходів громадян, а також рівнем інфляції. Тому буде доречним провести аналіз частки надходжень аналізованого податку у Місцевий бюджет. На рисунку 2.4 відображено детальний аналіз надходжень.

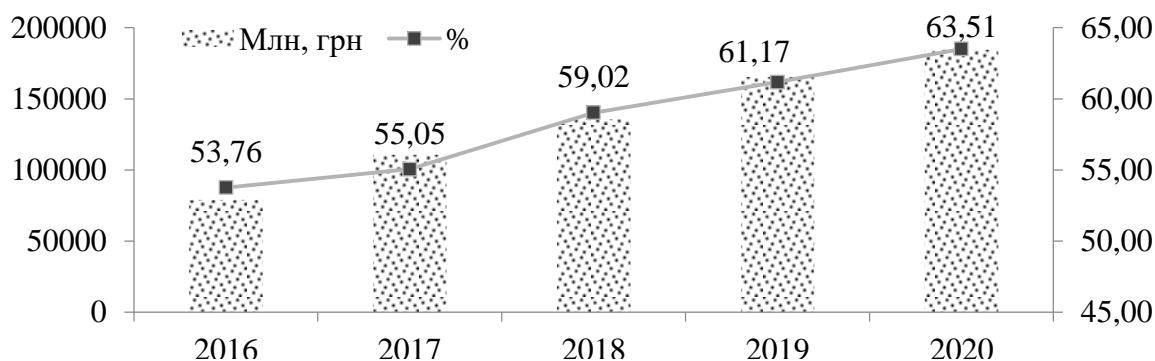

Рисунок 2.4 – Динаміка частки податку на доходи фізичних осіб у Місцевому бюджеті України за період з 2016 – 2020 рік

Джерело: складено автором на основі [6]

Данні рисунку 2.4 демонструють динаміку до зростання обсягів надходжень до місцевого бюджету. Станом на 2020 рік обсяг надходжень від податку на доходи складає 184469 грн. Протягом 2016-2020 рр. показник збільшився і на 2020 рік становить 63,51% порівняно з 53,76% початковим періодом, а це на 9,75% більше ніж у 2016 році. Таким чином місцевий бюджет порівняно з державним бюджетом отримує найбільшу частку надходжень від податку на доходи фізичних осіб. Різка зміна збільшення податку за останні роки обумовлена певним фактором таким як збільшення мінімальної заробітної плати, яка з вересня 2020 року склала 5000грн. Також суттєвий вплив на розмір надходжень створила детінізація доходів та запровадження нових вдосконалених реформ.

Статистичний аналіз показав позитивну тенденцію щодо збільшення даного податку до Державного та Місцевого бюджетів. Тому, важливим є дослідження фіскальних ефектів на податок на доходи фізичних осіб (табл.2.2).

Таблиця 2.2 – Фіскальні ефекти податку на доходи фізичних осіб

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Частка податку на доходи в сукупних податкових надходженнях, %	18,6	19,6	20,4	25,7	27,5
Темп приросту сум податку на доходи фізичних осіб, %	5,12	5,38	5,90	7,44	7,96
Надходження сум податку на доходи фізичних осіб до Державного бюджету України					
Абсолютний приріст, млн. грн	14211	15223	31341	50144	51493
Відносний приріст, %	124,12	125,45	152,36	183,84	186,09
Надходження сум податку на доходи фізичних осіб до Місцевих бюджетів України					
Абсолютний приріст, млн. грн	26562	31682	24994	298857	18965
Відносний приріст, %	135,26	140,12	171,78	209,58	233,59

Джерело: складено та розраховано автором на основі [6]

Результати таблиці 2.2 свідчать, що протягом 2016 – 2020 років прослідковується позитивні зміни не лише в частині частки податку на доходи фізичних осіб у державних податкових надходженнях, але й сум податку на

доходи у темпах приросту, які явно демонструють тенденцію розвитку та стабільності.

Варто зазначити, що бюджетом країни передбачено надходження податку на доходи в певному відсотку (плані), який з кожними роком виконується. Це може свідчити про оптимізацію сплати податку платниками. Отже, дослідження показало достатню прогресивну систему оподаткування України, проте вона і надалі потребує удосконалення даної системи. Фіскальну ефективність податку на доходи фізичних осіб можна перевірити за допомогою регресивного аналізу. Для цього вибрано наступні показники впливу, які відображають ефективність здійснення аналізованого податку в Україні:

- рівень інфляції;
- середня заробітна плата;
- темп приросту ВВП;
- обсяги реалізованої продукції;
- прямі інвестиції в Україну.

Факторним показником в регресійному моделюванні стали обсяги надходжень податку на доходи громадян. Саме за допомогою цих факторів аналіз і фіскальна ефективність розкривається комплексно та об'єктивно. Результати дослідження зображені у таблиці 2.3

Таблиця 2.3 – Розрахунок впливу факторів на обсяг податку на доходи фізичних осіб

Податок на доходи фізичних осіб	Коефіцієнт детермінації	$P > t $
Обсяги реалізованої продукції	-0.25	0,010
Середня заробітна плата, тис. грн.	12,02	0,013
Прямі інвестиції в Україну	10.21	0,012
Рівень інфляції, %	0.20	0,011
Темп приросту ВВП	1.83	0,013

Джерело: складено та розраховано автором на основі [6]

Аналіз таблиці 2.3 показує, що регресія має статистичну значимість, тобто коефіцієнт детермінації даної моделі склав 0,965. Всі показники мають позитивну тенденцію, окрім обсягів реалізованої продукції, який складає - 0,25. Найбільший коефіцієнт має середня заробітна плата, це означає що при збільшенні його на 1% призводить до зростання обсягів від податку на доходи фізичних осіб на 12,02 млн. грн. Що до обсягів реалізованої продукції, то результат є негативним і призводить до того, що при зменшенні на 1% веде до зменшення обсягів реалізованої продукції на 250 тис. грн.

Отже, провівши аналіз фіскальної функції податку на доходи фізичних осіб впевнилися, що податок майже повністю виконує свою фіскальну функцію, адже отримані доходи дозволяють повноцінно фінансувати доходи осіб. Результати дослідження показали, що вини можуть бути підґрунтям для повного оновлення оподаткування для підвищення фіскальної ефективності.

2.2 Аналіз закордонного досвіду оподаткування громадян

Держави різних країн світу мають власні підходи до оподаткування населення, найважливішою метою влади залишається підвищення добробуту громадян. На сьогодні країни Європейського Союзу дотримуються високого рівня стандартизації податкової політики. Згідно з останніми даними Міжнародного центру з питань оподаткування та розвитку, загальні податкові надходження у половині країн світу становлять понад 80% загальних доходів держави. Ефективність податкової політики можна визначити за допомогою податкового навантаження. При низькому рівні податкового навантаження можна сказати, про недотримання держави функцій. У таблиці 2.4 зображено податкове навантаження в країнах світу.

Аналіз таблиці 2.4 показав, що в нашій країні станом на 2020 рік аналізований показник становить 27%, а це свідчить про досить низькій рівень податкового навантаження. Найвищий показник податкового навантаження – 47,2% у Данії і 47,1% у Франції. Розрив між відсотковим

співвідношенням пояснюється різною методологією та підходами уряду щодо оподаткування.

Таблиця 2.4 – Розрахунок податкового навантаження в країнах світу протягом 2016-2020 рр.

Країни	Загальне податкове навантаження %				
	2016	2017	2018	2019	2020
Іспанія	34,4	34,7	35,4	35,4	35,6
Італія	42,4	42,1	41,9	42,6	43,1
Франція	47,6	48,3	48,2	47,4	47,1
Чехія	35,1	35,4	36,0	36,1	36,4
Польща	34,3	35,0	36,0	36,0	36,1
Австрія	42,4	42,5	42,9	43,1	43,5
Данія	46,6	46,5	45,1	46,9	47,2
Греція	42,1	42,2	42,7	41,9	41,2
Швейцарія	26,7	27,4	27,8	27,4	27,2
Бельгія	46,6	47,1	47,1	45,9	45,1
Фінляндія	43,9	43,1	42,5	42,3	42,0
Україна	31,0	28,0	28,0	27,0	27,0

Джерело: складено та розраховано автором на основі [34]

Також доцільно провести аналіз структури податкових надходжень європейських країн світу. Це допоможе повністю оцінити фіскальну ефективність податку на доходи фізичних осіб (рис.2.5).

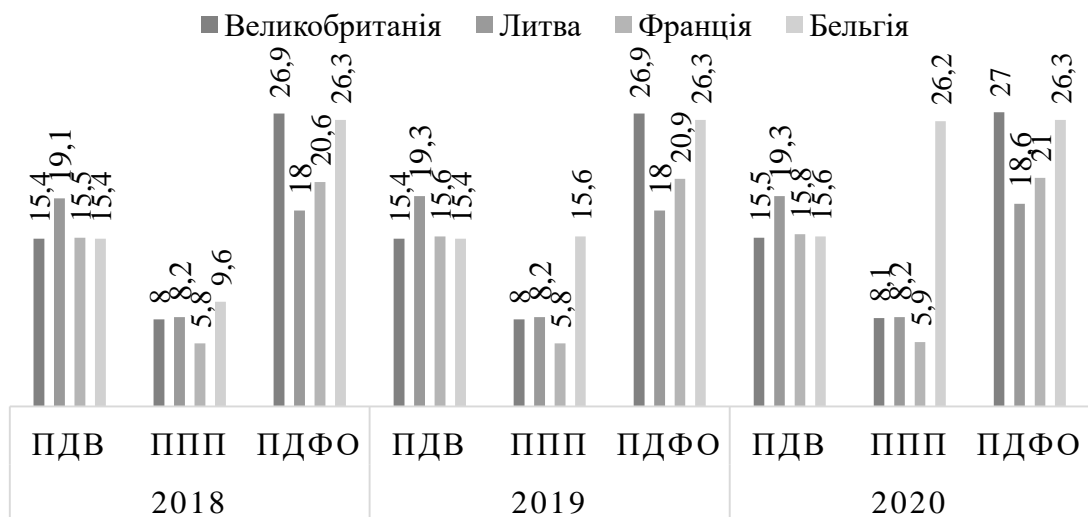

Рисунок 2.5 – Податкові надходження Європейських країн світу протягом 2018-2020 рр.

Джерело: складено автором на основі [36]

Із наведених на рисунку 2.5 даних видно, що у всіх аналізованих країнах податок на доходи займає найбільшу частку від всіх надходжень до бюджету. Це свідчить про велике фіскальне значення податку на доходи громадян. Найбільша частка станом на 2020 рік є у Великобританії -27% та у Бельгії -26,3%. Загалом протягом 2018 – 2020 рр. спостерігається тенденція до збільшення всіх аналізованих податків, а це в свою чергу призводить до збільшення грошових надходжень до бюджету урядів. Окремо можна розглянути податкову систему Литви. За останні роки ця держава зазнала реформування в оподаткуванні податком на доходи. З 2019 року в країні розмір звільнення від оподаткування становить 3600 євро, але в тому випадку, якщо загальний дохід буде не вищим ніж дванадцять мінімальних заробітних плат. Також була введена єдина для всіх ставка податку на доходи -15%. Результати дослідження показали, що кожна країна має свої особливості в оподаткуванні доходів громадян. Основним джерелами доходів є доходи від заробітної плати та доходи від капіталу. У країнах Європейського союзу оподаткуванню підлягають приблизно шістнадцять видів доходу фізичних осіб.

Рисунок 2.6 – Середня частка податку на доходи, яка утримується із заробітної плати у державах у 2020 році, %

Джерело: складено автором на основі [16]

Данні рисунку 2.6, свідчать про різний рівень податкового навантаження на працездатних осіб. Країни світу, які гарантують міцний рівень соціальної безпеки, запроваджують високі ставки податки на доходи фізичних осіб. За допомогою цього гарантують населенню безпеку і стабільність. Найвищий показник частки податку на доходи фізичних осіб у Данії – 36,3%, Ісландії – 28,9%, Бельгії – 26,8%, Австралії-24,3%, Італії-21,6%. Найнижчі показники у Кореї -5,7%, Польща – 7,2%, Японія – 7,8%. Серед аналізованих країн є держава –Чилі, де податок на доходи не сплачується.

Отже, аналіз європейських країн світу показав, що Україна має досить низький рівень фіскальної ефективності, який не реалізує потенціал податку на доходи громадян, в той час, коли державні кошти європейських країн світу через помірне податкове навантаження, дають можливість населенню до стабільного функціонування і забезпечення гідних умов життя.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Основною метою держави є підвищення добробуту і розвитку населення, а тому раціональна податкова система оподаткування відіграє найважливіше місце в законодавстві кожної країни. За останні роки Україна пережила велику кількість змін у законодавстві, проте зміни та трансформація податку на доходи залишаються актуальними на державному та місцевих рівнях. Саме такі перетворення зможуть повністю детінізувати доходи громадян та сприяти дотриманню соціальної справедливості, які в свою чергу призведуть до залучення інвестиційних потоків на території нашої країни.

Євроінтеграційні процеси змушують нашу державу стати гармонізованою із податковими системами закордонних країн. Тому, в край важливо розробити податкову систему, яка відповідала інтересам платників, а також відповідала всім нормам податкових систем розвинутих країн світу. На сьогодні важливе місце займає податок на доходи фізичних осіб, проте стягнення його має ряд недоліків, які потребують реформування та змін. (рисунок 3.1)

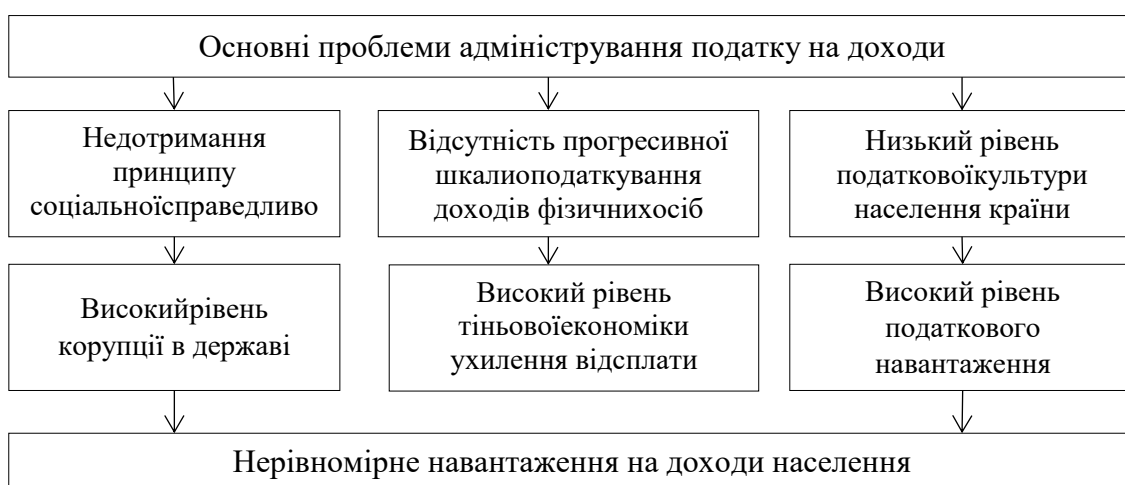

Рисунок 3.1 – Проблеми функціонування податку на прибуток в Україні

Джерело: складено автором на основі [16]

Рисунок 3.1 показав, що є ряд недоліків вітчизняної податкової системи оподаткування громадян, тому необхідно буде впровадити ряд кроків з боку уряду в напрямку впровадження покращеного механізму аналізованого податку. Удосконалення даного податку повинно розглядатися в комплексному підході та взаємодії доходів держави та інтересів підприємців.

Система застосування доходів населення повинна виконувати фіскальну і регулятивну функцію, яка сприятиме підвищенню рівня добробуту населення. Одним із перспективних напрямків вдосконалення податку на доходи є заміна пропорційної системи оподаткування регресивною. Це значною мірою зменшить податкове навантаження на людей, які мають низькій дохід і відповідно автоматично віднесе їх до більш забезпеченого класу. Прогресивна шкала оподаткування представляє собою головний елемент вирівнювання доходів громадян. Оподаткування за допомогою прогресивної шкали потрібно вводити поступово, щоб повністю не зламати існуючу систему. Закордонний досвід свідчить, що неоподаткований мінімум громадян вварюється від 20% до 30% відсотків мінімальної заробітної плати. Пропонуємо впровадити наступну шкалу оподаткування (таблиця 3.1)

Таблиця 3.1 – Прогресивна шкала оподаткування податку на доходи фізичних осіб в Україні

Величина місячного доходу, тис. грн	Ставка податку %
до 6000,00	0%
6000,00-8999,99	12%
9000,00-11999,99	21%
12000,00-180000,00	32%
понад 18000,00	41%

Джерело: складено автором

Така прогресивна шкала оподаткування громадян дозволить правильно розподілити навантаження на душу населення. Як ми бачимо із таблиці 3.1,

недоотримання в бюджет коштів повною мірою перекривається майже подвійною ставкою оподаткування для людей місячний дохід у яких перевищує 18000,00 грн. Запропонований метод був запропонований відносно середньої заробітної плати, яка діє в Україні станом на 01.01.2021 року. Статистичні дані на 2021 рік показують, що приблизно 8,4% зайнятих людей отримують заробітну плату менше мінімальної. Це свідчить про те, що потрібно підтримувати цю категорію населення. Така шкала має позитивні фактори, які зображені на рисунку 3.2.

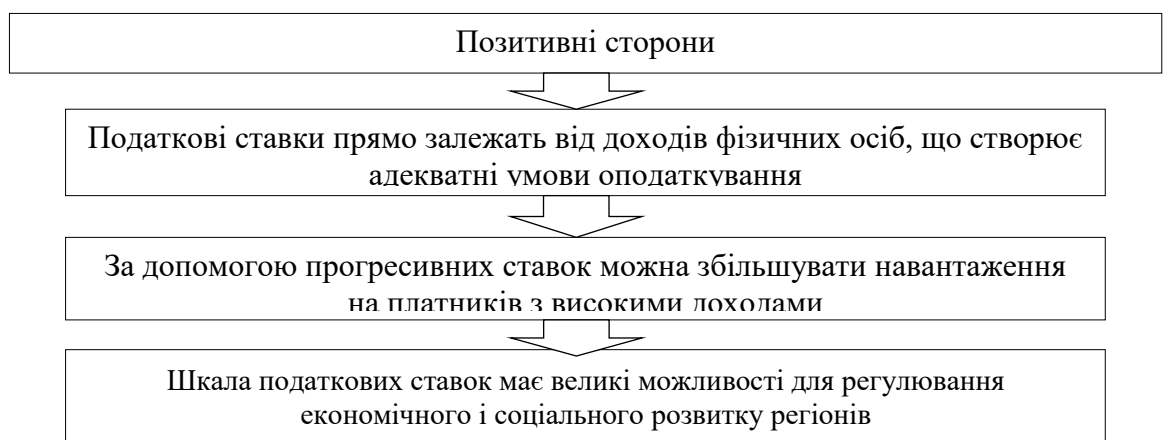

Рисунок 3.2 – Позитивні аспекти оподаткування громадян за прогресивною шкалою

Джерело: складено автором на основі [19]

Рисунок 3.2 показав, що для держави нова шкала оподаткування може до позитивних наслідків. Лише правильний підхід уряду до впровадження чогось нового зможе якісно та без зайвого тиску на людей отримувати надходження в бюджет. На сьогодні залишається найбільш актуальною проблема з тіньовою економікою, адже саме тут приховані значні суми доходів від податкових органів, які в свою чергу приводе до податкового навантаження.

Наразі існує недосконалість звітності, яка пов'язана з податком на доходи фізичних осіб, а саме впровадження нової об'єднаної податкової

звітності ПДФО та ЄСВ. Законопроект вступив в силу з 15.12.2020 року №773, якій набрав чинності 01.01.2021 року.

Раніше ці два документи подавалися окремо та щомісячно, проте наразі даний документ повинен надходити до бюджету кожного кварталу, але з помісячною розбивкою даних. Метою держави було спростити підприємцям процес подання, однак уряд комплексно недопрацював нову концепцію. Побудова об'єднаного розрахунку складається з двох частин, які зображені на рисунку 3.3

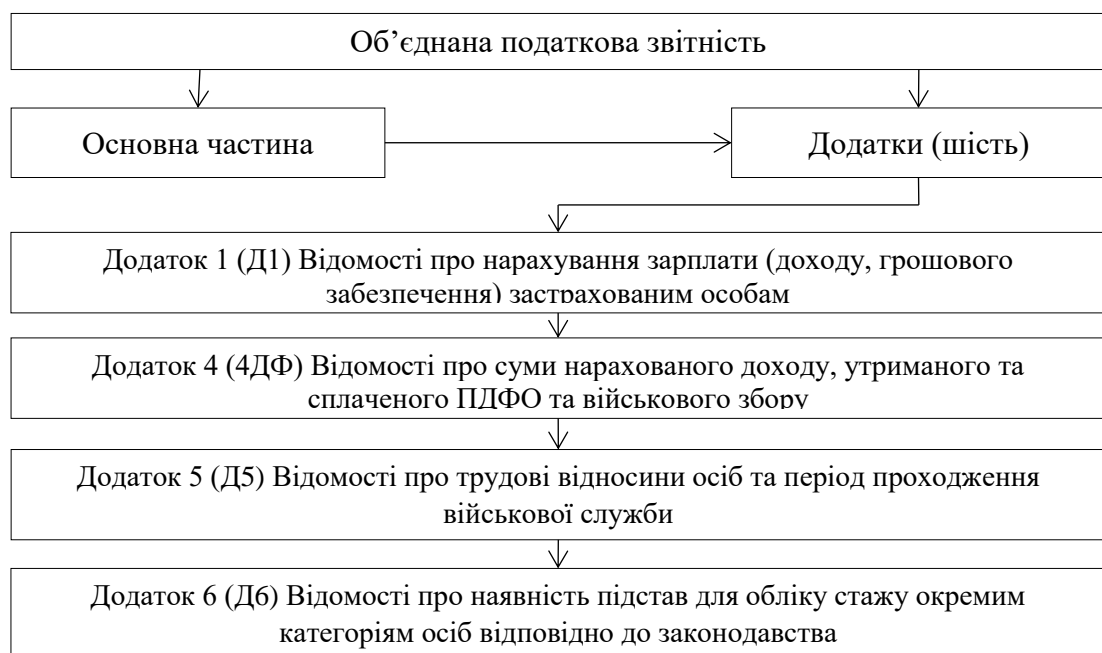

Рисунок 3.3 – Склад об'єднаної податкової звітності для комерційного сектору станом на 01.01.2021 рік

Джерело: складено автором

Не зважаючи на перспективне майбутнє використання даної звітності, бухгалтера виявили ряд недоліків:

- в особистому кабінеті платників податку квитанція 2, яка зазвичай приходила протягом 20 хвилин, часто не надходила або було посилення на помилку

- дані про людей не підтягувалися автоматично, а тому потрібно було набивати все від руки для великих підприємств кількість людей може

складати понад 100 чоловік, і продублювати дані за три місяця мінімум у 3 додатках;

– звіт не приймався через округлення цифр, різниця могла становити одну копійку;

Основним методом вирішення даної проблеми є впровадження автоматизації та розробки нового програмного забезпечення. Для того, щоб запровадити більш дієві шляхи, вважаємо за необхідне запровадити електронну базу надходжень та витрат фізичних осіб. Усі податкові агенти мають формувати базу надходжень та витрат фізичних осіб у електронному вигляді. База даних пов'язується між різними податковими агентами та податковими органами з використанням індивідуального коду платника податку. На основі проведеного аналізу вітчизняного та світового досвіду оподаткування доходів фізичних осіб та визначених проблем було запропоновано основні напрямки вдосконалення ПДФО в Україні та визначено шляхи підвищення ефективності його справляння.

Також, пропонуємо взяти досвід європейських країн для вдосконалення системи оподаткування в Україні(таблиця 3.2).

Таблиця 3.2 – Пропозиції вдосконалення податку на доходи фізичних осіб на прикладі різних країн світу

Назва	Опис пропозиції	Країни
Ставки оподаткування	для підвищення інвестиційної привабливості для резидентів інших країни-членів ЄС запровадити єдину ставку ПДФО – 15%	Іспанія
Податкові вирахування	В повній мірі звільнити від оподаткування дохід від податку одного транспортного засобу, крім автомобілів представницького класу, але не більше ніж 1 разу на рік.	Румунія, Хорватія, Данія, Німеччина,
Новий орган влади	Введення на державному рівні «Департамент доходів», який візьме на себе роль повного контролю доходної частини населення	Індія, Сан-Марино
Створення нового програмного продукту	Перехід до нової програми на рівні ДПІ, з повним контролем доходів громадян;	Індія, Білорусь, Казахстан
Спадщина	Оподатковувати за 0% ставкою будь-якого об'єкта спадщини, спадкоємцями, які не є членами сім'ї Оподатковувати за 0% ставкою будь-якого об'єкта спадщини, які є нерезидентами	Данія

1. Єдина ставка з податку громадян для інших країн Європейського союзу призведе до збільшення інвестиційної привабливості, а це в свою чергу збільшить надходження грошових коштів до бюджету.

2. Звільнити від оподаткування доходів фізичних осіб громадян при продажі одного автомобіля на рік, крім автомобілів представницького класу. Це призведе до вирівнювання принципу соціальної справедливості, а також допоможе збільшити надходження до бюджету.

3. «Департамент доходів» - новий орган виконавчої влади, який буде повністю контролювати і перевіряти схеми уникнення від сплати податків. Електронне декларування податків фізичних осіб щомісячно допоможе вивести на новий рівень прозорість доходів кожного. Департаменти повинні бути у кожній області на рівні ДП.

4. Нове програмне забезпечення допоможе знизити рівень «тінізації». Єдина база для всіх суб'єктів господарювання зобов'яже реєструвати всі доходи і витрати контрагентів, саме за допомогою такого методу відбудеться контроль з боку влади. Приклад програми наведено в додатку В.

Отже, удосконалення податку на доходи має базуватися на комплексному підході, що поєднує як інтереси держави щодо збільшення доходів бюджету, так і інтереси бізнесу і фізичних осіб в зростанні особистих доходів і забезпеченні зростаючого рівня споживання.

ВИСНОВКИ

Податок на доходи фізичних осіб виступає основним інструментом застосування фіскальної та соціальної політики держави. Оподаткування доходів громадян має прямий вплив на рівень життя населення, а також є одним із головних джерел формування зведеного бюджету України. У дипломній роботі досліджено основні етапи формування та становлення податку на доходи, а також з'ясовано роль механізму стягнення.

Закордонний досвід показав, що правильне та раціональне використання цього податку зумовлює ефективному вирішенню проблем пов'язаних з підтримкою різних верств населення, запорукою гідного життя, досягненню соціальної справедливості. При вирівнюванні доходів громадян країни відбудеться підвищення фіскальної ефективності в оподаткуванні.

Повний аналіз надходжень показав, що податок на доходи є один із основних джерел наповнення бюджету і станом на 2020 рік складав 24,1% від усіх надходжень. Швидкі темпи збільшення даного податку зумовлені стабільним темпом зростання доходів громадян, а також рівнем інфляції. Податок на доходи має суттєвий фіскальний потенціал, а зростання частки зазначеного податку пояснюється розробкою та впровадженням реформ місцевого і державного рівнів.

За допомогою регресивного аналізу було перевірено фіскальну ефективність податку на доходи. Для цього за допомогою шкали Чеддока, було взято наступні показники впливу, а саме: рівень інфляції, середня заробітна плата, темп приросту, обсяг реалізованої продукції, прямі інвестиції України. Факторним показником в регресійному моделюванні стали обсяги надходжень податку на доходи громадян. Саме за допомогою цих факторів аналіз і фіскальна ефективність розкривається комплексно та об'єктивно.

Аналіз європейських країн світу показав, що Україна має досить низький рівень фіскальної ефективності, який не реалізує потенціал податку на доходи громадян, в той час, коли державні кошти європейських країн

світу через помірне податкове навантаження, дають можливість населенню до стабільного функціонування і забезпечення гідних умов життя.

В ході дипломної роботи було виявлено ряд недоліків, які стосуються оподаткування доходів громадян, та запропоновано шляхи вирішення. Спираючись на досвід різних країн світ, з'ясовано, що удосконалення податку на доходи має базуватися на комплексному підході, що поєднує як інтереси держави щодо збільшення доходів бюджету, так і інтереси бізнесу і фізичних осіб в зростанні особистих доходів і забезпеченні зростаючого рівня споживання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамченко Н. Податок на доходи фізичних осіб в системі децентралізації державного управління / Н. Абрамченко // Молодий вчений. – 2015. – № 12. – С. 88–91.
2. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Верзун А., Ковалів В. Необхідність впровадження прогресивного оподаткування доходів фізичних осіб в Україні. URL: <http://goo.gl/mcrVXM>.
4. Вісник фіскальної служби України. Декларування 2020. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100017539-deklaruvannya-2020-koli-podannyadeklaratsiyi-pro-dokhodi-ye-obovyazkovim>
5. Державна казначейська служба України. URL: <http://treasury.gov.ua>
6. Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
7. Державна фіскальна служба України. URL: sfs.gov.ua
8. Думчиков М. О. Використання досвіду країн ЄС у побудові якісної податкової системи. *Nationallawjournal*: 2017. №5 (27). С. 73–78.
9. Задорожня Л. А. Компаративний аналіз баз оподаткування персонального прибуткового податку у ЄС та Україні. *Економіст*. 2016. № 11 (361). С. 26–32.
10. Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб» від 01.01.2004 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-15>
11. Закон України «Про прибутковий податок з громадян України» від 05.07.1991 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-12>
12. Коцан Л. М. Соціально-регулююча роль оподаткування доходів / Л. М. Коцан // *Серія Економічні науки* – 2017. – №22. – Частина 2. – С. 88-91.
13. Механізм оподаткування доходів фізичних осіб: [Монографія] / Л.М. Худолій, Л.В. Барабаш. - Умань: Редакційно-видавничий відділ Уманського НУС, 2016. - 228 с.

14. Найденко О.Є. Вплив регулятивного потенціалу податку на доходи фізичних осіб на соціальний захист населення. Економічні науки: Випуск 16. 2016 р. № 2. С. 121–125.
15. Непочатенко О.О., Боровик П.М., Парій Д.Ю. Оновлений механізм справляння податку на доходи фізичних осіб: проблеми та перспективи. / О.О. Непочатенко // Економіка. Управління. Інновації. — 2016. — 1 (16).
16. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.minfin.gov.ua>
17. Паславська Р. Системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні та країнах-членах ЄС // Формування ринкової економіки в Україні. 2016. Вип. 35. Ч. 2. С. 72-78.
18. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. – 402 с.
19. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.10.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
20. Податок на доходи фізичних осіб та єдиний соціальний внесок: новації реформ та їх наслідки: монографія. К.: Алерта, 2018. 442 с. (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 124).
21. Помулева В. М. Соціальна ефективність податкових пільг в оподаткуванні доходів фізичних осіб / В. М. Помулева // Інноваційна економіка. -2016. -№ 3. -С. 223-227.
22. Про затвердження порядку проведення перерахунків прибуткового податку з сукупного доходу за 1995 рік. Наказ державної податкової інспекції України №485/1021 від 25.12.95. 1995. №97.
23. Про прибутковий податок з громадян: Декрет Кабінету Міністрів України від 26.12 1992 р. № 13–92 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/13-92>
24. Світовий банк даних URL: <https://www.worldbank.org/>

25. Сідельникова Л. П., Найдено О. Є. Реалізація принципу соціальної справедливості в оподаткуванні фізичних осіб. Економіка розвитку. 2017. №2. С. 86-96.
26. Слободянюк Н. О. Проблеми формування дохідної частини місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації. Н. О. Слободянюк, М. О. Коніна Економіка і суспільство Випуск 2. Мукачево, 2016.
27. Служба статистики Європейського союзу. Макроекономічні показники. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>
28. Служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
29. Тулай О. І., Ямелинець А. І. Податок на доходи фізичних осіб: роль та значення в умовах бюджетної децентралізації. 2019
30. Федосова В. Е. Проблеми податкової системи та податкового навантаження України. Економіка і регіон. 2015. № 2 . С. 90-93.
31. Фіскальні та соціальні ефекти реформування податку на доходи фізичних осіб в Україні: Ю.Сибірянська, П.Пірнікоза. 2017
32. Швець Ю.О., Бахметова Я.Ю. Оподаткування доходів фізичних осіб: проблеми та перспективи в Україні та ЄС. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 17. С. 771–775.
33. Юрчишена Л.В. Податок на доходи фізичних осіб: механізм стягнення та джерело доходу бюджету України / Л.В. Юрчишена. // Збірник наукових праць. – 2016. – Вип. 1. – С.215–224.
34. AverageSalaryinEuropeanUnion, 2019. URL: <https://www.reinisfischer.com/minimum-wages-europeanunion-2019>
35. Mainnationalaccountstaxaggregates [Electronicresource]. – Access mode: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_10a_taxagla ng=eng.
36. MinimumWagesinEuropeanUnion, 2019 URL: <https://www.reinisfischer.com/minimum-wages-europeanunion-2019>
37. PayingTaxes 2019 PwCGlobal URL: <https://www.pwc.com/>
38. Taxguidesandhighlights. - URL: <https://dits.deloitte.com/TaxGuides>

39. Worldwidetaxsummaries. URL: <http://taxsummaries.pwc.com/ID/tax-summaries-home>

ДОДАТКИ

Додаток А

SUMMARY

Khreshchik A.S. «Improving the system of personal income taxation in Ukraine in the context of European integration» - Qualification work of a bachelor, NNIBEM SSU, Sumy, 2021.

The theoretical and practical aspects of personal income tax are investigated in the work. The purpose of the qualifying bachelor's thesis is to analyze the theoretical basis and develop practical recommendations, justify the need and find ways to improve personal income tax as a tool for implementing social policy.

The main problems and prospects of the modern system of personal income taxation are identified, to suggest ways to improve the personal income tax in Ukraine. The obtained results can be used to further improve the system of taxation of individuals in Ukraine, improve living standards and achieve social justice in society.

Key words: Personal income tax, tax burden, budget, wages, social function rate.

АНОТАЦІЯ

Крещік А.С. «Удосконалення системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні у контексті євроінтеграції»- Кваліфікаційна робота бакалавра, ННІБЕМ СумДУ, Суми, 2021р.

У роботі досліджено теоретичні та практичні аспекти податку на доходи фізичних осіб. Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи полягає у аналізі теоретичної бази та розробці практичних рекомендацій, обґрунтування необхідності та пошук напрямків вдосконалення ПДФО, як інструменту реалізації соціальної політики держави. Визначено основні проблеми та перспективи сучасної системи оподаткування доходів громадян, запропонувати шляхи удосконалення податку на доходи фізичних осіб в Україні. Одержані результати можуть бути використані для подальшого вдосконалення системи

оподаткування фізичних осіб в Україні, підвищенням рівня життя населення та досягнення соціальної справедливості в суспільстві.

Ключові слова: Податок на доходи фізичних осіб, податкове навантаження, бюджет, заробітна плата, соціальна функція, ставка.

ДОДАТОК Б

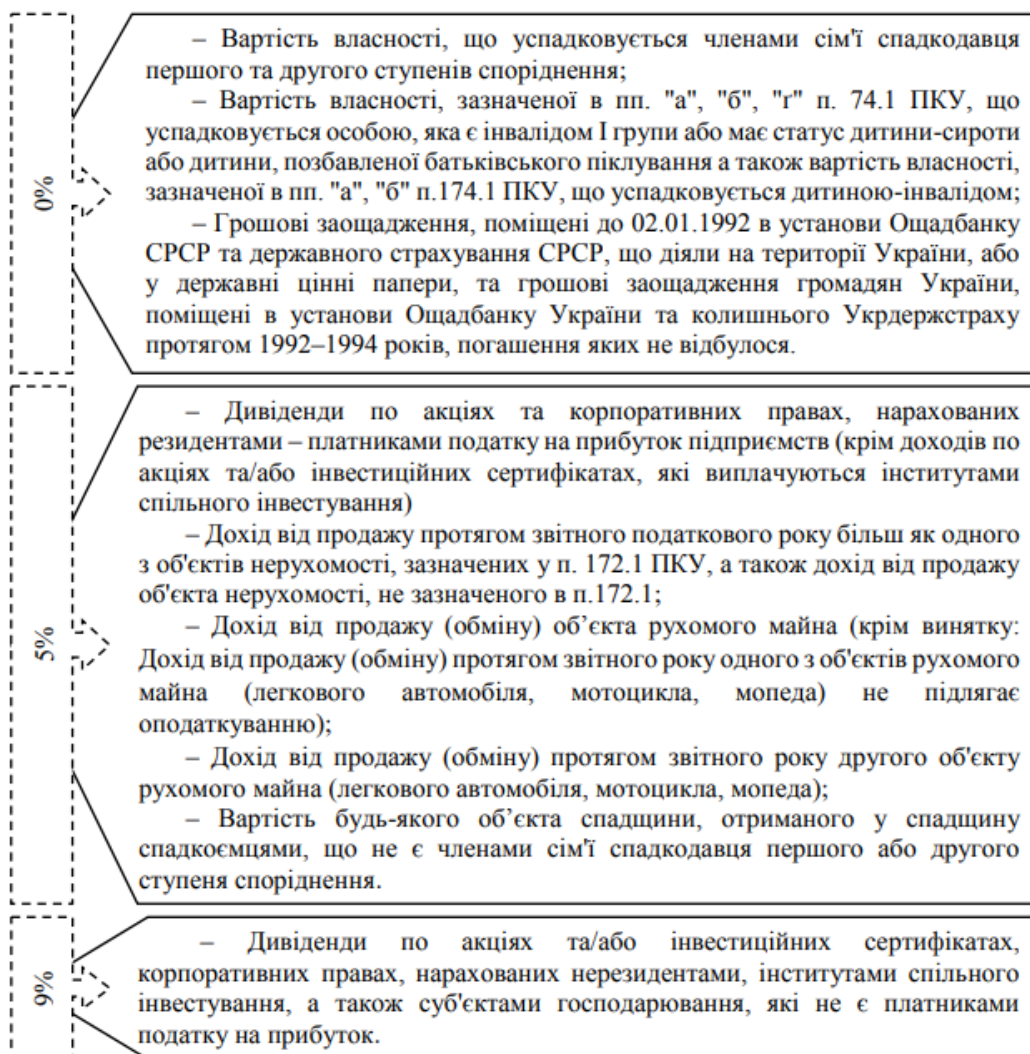

Рисунок 1.4 – Види пасивних доходів, що оподатковуються за ставками 0%, 5% та 9%

ДОДАТОК В

